

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-utca Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . . . 20 cor.

pe 1/2 an . . . . . 10 "

pe 1/4 an . . . . . 5 "

pe o lună . . . . . 2 "

N-ri de Duminecă pe an
4 coroane.Pentru România și străinătăți
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune.Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508.

Scrisori nefrancate nu se primesc

Ofensivă și defensivă.

Partidul național român, și peste tot, întreg neamul românesc, n'a făcut și nu face politică ofensivă, cum atât de mult le place ziarelor maghiare să afirme și după cum insinuă și guvernele din Budapesta când, strâmtorate fiind în relațiunile lor cu partidele ungurești, vor să-și întărească situația, posând ca — *mântuitoare* ale patriei și *națiunei*...

Dacă, de pildă, am fi porniți spre politică ofensivă, desigur că nu întâmpinam pe contele Tisza István cu bună-voință, ci am propaga ideea că nouă ori-ce guvern unguresc ne este dușman și avem să-l combatem până în pânzele albe, pe când adevărul este, că Românimea întreagă ar saluta un guvern cu bună-voință pentru noi și toți bărbații înțelepți politici români ar dori un *modus vivendi* care să ne pună la adăpost de lupte mistuitoare și să ne facă cu puțință nu numai o pacinică vieață cu toate neamurile din patrie, dar să ne dea tigna de a lucra pentru dezvoltarea și întărirea așezămintelor noastre culturale.

Eată de ce am salutat și noi pe contele Tisza, care în vorbirea sa program accentua nu numai dorința de a netezi neînțelegerile, dar declara că *nu vrea satisfacerea școlilor confesionale*, ci din contra: apreciând folosul mare ce-l aduc așezămintele confesionale progresului general, *va ajuta din banii statului aceste instituțiuni*...

În curînd însă Tisza a venit cu *restricțiuni* și *explicări* cari lute au împrăștiat toate bunele noastre speranțe.

L-au atacat adică șovinistii kossuthiști, acuzându-l că ne face ochi dulci și că încurajază naționalitățile. Să-i molcomească, Tisza repede a declarat — când a încheiat apoi pact cu Kossuth — că *va fi straznic întru a controla ca în școlile naționalităților să se studieze mai mult și mai temeinic limba maghiară*.

Molohului șovinist îi trebuia pradă. Și fiind-că Tisza nu poate aduce dela Viena concesiile pentru cari Ungron și tovarășii fac obstrucție, s'a gândit și Tisza, ca mulți alți predecesori ai săi: la ce bun în statul acesta naționalitățile, dacă nu ca balastru de aruncat când vrei să te înalți ori ca jertfe hidrei șoviniste?!

Și iute *»Tribuna«* se pomeni cu procese ear ministrul Berzeviczy convocă de urgență pe înțelepții țării, pe inspectorii școlari, și din sfatul acesta mare ieși la iveală ideea mântuitoare cu *»hungaricum«*-urile: limba maghiară, istoria, constituția, geografia și literatura maghiară în școlile mediilor confesionale (sârbești, săsești și românești) să se propună ungurește și de profesori numiți de guvern.

Ce ar însemna asta pentru învățământul confesional, ce lovitură s'ar da prin astfel de măsuri, credem că nu trebuie să mai explicăm. Guvernul ni-ar trimite profesori de istorie cum e bunăoară Varga Otto din Budapesta, pe care chiar și guvernul unguresc fusese silit să-l ia în disciplinar pentru *»teoriile«* sale privitoare la Casa Domnitoare. Ni-ar impune cărți didactice ca istoria lui Horváth, în cari figurile mărețe ale neamului românesc: Șaguna, Șuluț, Avram Iancu,

sunt tratați ca niște nemernici, trădători și bandiți...

Și câte n'ar fi capabili să facă în școlile noastre medii niște profesori trimiși de guvern nu să-i învețe pe elevi carte, căci lucrul acesta îl pot face și profesorii noștri, ci să-i crească în cultul ideilor șoviniste...

Credem însă că — vorbind pe înțeles unguresc — nuca asta va fi tare de spart chiar și pentru un voinic cu măsele ca Tisza. Ar trebui adică să ceară întâiu ca M. Sa să tragă cu condeul peste o lege dela 1869 și de la 1868: *Statutul organic și legea de naționalități*...

Și nu credem ca M. Sa să facă aceasta nici chiar de dragul lui Tisza, care dacă la Viena s'a bucurat de trecere mare, noi așa știm: era nu atât pentru-că ar urma politica de zdrobire a naționalităților, ci îl credeau că-i mâna de fer care să-i înfrâneze pe șovinistii răsturnători ai ordinii din țeară și cari și-au pus gând să terorizeze și Viena și naționalitățile.

Dar, în sfârșit, nu intenționăm să discutăm planurile lui Berzeviczy cari sunt o flagrantă contradicție a celor spuse de Tisza în vorbirea sa program, și nici să facem excursiune asupra cauzelor cari l'au cumpenit pe actualul prim-ministru să conceapă asemenea idei... Vom face-o asta în alt articol. Aci vrem să arătăm numai un lucru: și sub Tisza, departe de a porni noi politică de ofensivă, *suntem mânați la o luptă defensivă*. Să ne apărăm adică așezămintele scumpe strămoșești: școlile secundare, să ne apărăm comoara neprețuită a neamului: limba, carei Berzeviczy intenționează să-i dea

La porțile orientului.

De

I. Kaufmann.

— Căpitane, trei ceasuri! haide să încălecam. Cafeaua e gata.

Nebunul de Toma, dormeam așa de bine, dar, fie, câte-va minute mai de grabă ori mai târziu, nu face nimica. Și, pe urmă, am chirotit în cărbîț, de cu seară; mi-era dar de ajuns. Pe când îmi făceam toaleta în mijlocul câmpului, un miros curios mă enervă. Am întrebât pe Toma ce înseamnă asta.

— Trandafirii, căpitane!

— Cum, trandafirii, ce i-ai dat să mănânce erii?

— A, înțeleg...

Vai, eu nu înțelegem nimica.

După o explicațiune anevoioasă, am aflat că nu erau alți vinovați, ci vîntul de apus ne aducea pe aripele lui parfumul câmpiilor de roze pe care trebuia să le străbatem în curînd.

Plecați în ajun din Niș, ne îndreptam spre Palanca. Toma Karach, servitorul și ghidul meu, un fost soldat croat, mergea încet pe lângă un căluț roib, care trăgea cărucioara cu lucrurile ce le aveam cu noi.

Toma fusese rănit și făcut prizonier de zuavi, la lupta din Magenta, și a fost îngrijit așa de bine, încât a păstrat pentru francezi un entuziasm adînc. Obişnuit pe alocurea și mai cu seamă cu otelurile austriace și sârbești, Pam luat cu mine, pentru-că cunoaște perfect idiomurile dunărene și franțuzeasca lui era ajuns ca să ne înțelegem în afacerile noastre

zilnice. Ne culcam mai de grabă sub cortul nostru, decât în hanurile țării, foarte primitive și murdare.

Toma cumpăra de ale mîncării și pregătea, ne înțelegem de minune.

Legume erau slavă Domnului, le culegea de pe drumuri, ear carnea nu ne lipsea nici odată, căci, cumpăram din când în când câte un berbec pe un preț de nimica.

După-ce am băut repede cafeaua, am luat-o la drum.

Cele d'întăiu raze ale soarelui din Iulie luminau calea, foarte rea, de altmintrelea, ca de obicei, în țara aceasta, și cu toate că eram pe marele drum ce duce dela Belgrad la Constantinopol. Un vînticel de apus ne aducea din ce în ce mai mult parfumul pătrunzător al trandafirilor, cu toate că până acum nimica nu ne făcea să credem că suntem aproape de câmpia aceasta îmbalsămată. Toma mi-a spus că în curînd vom trece prin valea trandafirilor, și că vom străbate ori trei zile de-a rîndul ogoare cu trandafiri.

Pela zece ceasuri, pe vîrful unui delușor ce trebuia să-l suim, am scos o exclamațiune de mirare, răpit de frumusețea tabloului ce se deschidea în fața noastră. Cât puteai cuprinde cu ochiul, o câmpie întreagă unde trandafirii se ridicau de-a lungul spalierele paralele, ici colo, se vedeau locuinți mici pentru paznici. Arare ori vedeai alături de care, bivolițele jugate rumegînd la fîn, și mulțimea asta enormă de copăcei, femei, bărbați și copii foind, chiuind și cântînd. Soarele, ridicat de o sulită pe cer, răspîndea căldura lui dădătoare de vieață asupra

acestei feerii dumnezeiești. O luarăm încet printre alce și începurăm a vorbi cu muncitorii.

Când ne-au văzut pe noi, toți au conținut cîntecul și lucrul, curiosi toți își îndreptară privirile spre noi; dară mă grăbesc a spune, nu s'a produs nici o manifestațiune ostilă.

Toma, șiret cum era el, se duse întins spre un bătrîn care, după înfățișare, părea a fi un șef respectat. De altmintrelea, ținuta și armele, ce le avea la brâu, nu ne înșela de loc.

În adevăr, șeful ținutului, porunca muncitorilor și conducea culegerea, florile, trebuiau, după aceea, să servească la distilarea esenței de trandafir. Încântat că a fost pus în contact cu un călător francez, Bulgarul se apropie de mine, cu mâna streșină la frunte, pe urmă strîngându-mă prietenește și mîndru, mă sărută pe frunte.

El îmi făcea cunoscut, prin Toma, că eram bine venit la dînsul și că familia și oamenii lui mă vor primi cu brațele deschise. Trebuia să primesc altfel îl înjuram. Cunoșcînd obiceiurile din Balcani, trebuia să mă supun și să primesc, începînd de atunci și până a doua zi, ospitalitatea lui prietenească.

Muncitorii începură lucrul, ear Toma lăsă caii și căruța în seama unui argat, și o luarăm încetisor, întovărășiți de gazdă, de-a lungul și de-a latul buceagului.

Toma, interpret credincios, era trăsătură de unire între bulgar și mine. Am aflat printreînsul că câmpiile acestea întinse de trandafir, exploatare de un fel de syndicate, cari aveau, fie-care, un șef de ținut, înșărcinat de asociație ca să cultive să culegă, să distileze și să vîndă

chiar în școalele de noi susținute, lovitură cum nimeni, nici cel mai exaltat kossuthist n'a visat să-l dea.

Tisza, hotărât, stă rău. Dela Viena nu poate aduce concesii cari să mulțumească ceata Zoltanilor. *Prețul stării lui la putere ar fi se fim noi, naționalitățile.*

Fie!

Vom suporta noi și asta.

Românul, se știe asta mai ales la Viena, e soldat bun, răbdător, unde-l puși să aperse moare, dar nu-și părăsește locul.

Nici noi nu vom capitula, ci mânați spre o politică de defensivă, ne vom apăra ca bărbați și ca Români. Și cât e negru sub unghie nu vom ceda din ce este legal și dreptul nostru.

Noi pace am vrea și bunăvoință. Dacă guvernul vrea să ne certe însă cu luptă, ne vom apăra.

Din sinul tinerimei române.

— Articol primit dela un tiner universitar. —

II.

Fiește care sat locuit de români își are nevoile speciale; datorința noastră e, ca să le studiem.

De exemplu în satul cutare poporul are puțin pământ. Și bieiți se năcăjesc, bătând ușile puternicilor zilei, să aibe îndurare, să le dea pământ pe bani, nu pe fleacuri, înzedar! Nime nu-l ascultă, nime nu se îndură. . . .

Cheltuesc sărmanii pentru rugări, pentru deputații o sumedenie de bani!

Unde sunteți advocați români să le săriți întru ajutor, să-i luminați și să le duceți cauza la isbândă?

In alt sat — comerciantul român, găzduind din belșugul bucatelor și beuturilor pe solgăbireu, pe fibiriu, pe advocați, pe inginer, pe medicul cercual, — e atot puternic la țeranii, la biserică, la școală, la comună: cum dorește dînsul, cum doresc domniile — așa se și întâmplă — pe când bietul popă atât ca vază cât și ca autoritate e încolăcit în casă, și scrișnește din dinți.

după cursul zilei, esența produsă din aceste flori, și al căror curs mijlociu, varia între 150, 200 de franci, câte-odată, 250 franci, jumătatea de oca. Mi-s'a spus că le trebuie căruți întregi de trandafiri pentru a obține cantitatea aceasta infimă, impunându-se o alegere de flori mai mult s'au mai puțin proaspăt culese.

Comercianții speciali străbat la sfîrșitul culesului satele și câmpiile, cumpără toată producțiunea, pe care o duc la Constantinopol, câte-odată chiar la Sofia și Filipopol, de unde se transportă în Franța, Anglia și Germania, unde se consumă în cantități enorme pentru parfumerie.

Femeile pregătesc mîncarea la umbra castanilor stufoși: pe țigle se pîrjolesc oi de a'n-tregul, la foc forfotește supă cu orez în oale de tuciu. Pe la un-spre-zece ciasuri, se dădu semnalul dintr'un corn. Toți lăsară lucrul

Bărbații și femeile se îndreptau în pîlcuiri spre castani unde li-se dădu fie-căruiă porțiua.

Noi ne-am așezat de-o parte, Toma, șeful și câți-va lucrători mai spălăței. Am fost serviți de femeia și fetele șefului, drăguțe ca și florile în hainele lor bulgărești. După-ce am mâncat, șeful puse să-mi cânte câte-va cântece naționale, acompaniate de guzla lor tradițională un fel de vioară cu o singură strună, din cari flăcăii scot note de o melodie încântătoare.

La apusul soarelui, munca contenește, și după-ce se încarcă căruțele cu miile de trandafiri, se dă semnalul de plecare. Atunci flăcăii și fetele împodobindu-se cu trandafiri, rid, cântă și joc pe când guzla cântă și caravana lea drumul către satele megiașe.

În alt loc notariul comunal e o plagă pe spatele bietului țeran, inteligența română ține „*jour fix*”, de unde notarul nu lipsește, pentru-că e cult, om social.

Așa? Foarte bine.

Poporul supt până la mēduvă, batjocorit își perde încrederea în conducătorii săi — face ce fac și ei și astfel devine lingușitor, mincinos, fără să fie în conștiința cuvîntului dat. . .

Dar, să vedem, nu cumva, se poate totuși ajuta.

Cine să lucre? Cu toții, mic și mare, sêrac și bogat, cu cuvîntul, cu condeiul, și cu fapta.

Și fapta este unica scăpare. *Fa bine poporul și atunci îi câșigă încrederea.*

Binele acesta, să fie înțeles de popor, să fie în conformitate cu nevoile sale speciale și locale.

Drept aceia, ca să revin la intențiunea mea adevărată, tinerimea română, fie universitară, ori teologi-pedagogi, are un foarte important rol. Dînsa în unire, împrășchiată după ținuturi, poate să facă minuni. Da, minuni.

Nu voesc să servesc cu date statistice, dar, vă mărturisesc, că în decurs de câli-va ani poporul român e una, un zid puternic de care se tocește ascuțișul asupritorilor.

Să ne închipuim 300 de tineri români, să împărțim ținuturile românilor earăși în 300, mai departe să luăm numărul popoului român numai de 300.000, (să fiu scusat. . . anume am luat așa de puțin, ca să facem socoata aproximativă). Pe un ținut ar veni 10.000 locuitori.

Astfel un tiner român din sinul celor 300 cu dragoste românească ar avea datorința să studieze-nevoile la 10.000 de români, la 10 sate.

Să nu fim idealisti! E posibil — sau nu?

Și cum ar putea acest tiner să se achite de datorința sa?

Foarte ușor! El ar jertfi pentru fiește care sat o săptămână, pentru tot 10 săptămâni.

Ar obiecționa cine-va, că — bine, frate — tinerimea română e săracă, n'are parale.

Gazda mi-a dat oada și patul lui. Toma s'a culcat cu mine, pe pământ. Un ospăt bogat pe care l'am terminat cu o plăcintă gustoasă de trandafiri, a încoronat sfîrșitul acestei zile plăcute. După aceea, cum eram amețit de mirosul pătrunzător al trandafirilor, ce l'am inspirat o zi întreagă, m'am dus să mă culc până la revărsatul zorilor.

Pela cincî, ne scularăm cu toții, în sgomotul cornului.

Mi-am luat rămas bun dela gazdă și am plecat în mijlocul uralelor de recunoștință pentru onoarea ce le-am făcut-o.

Trei zile încheiate după aceea, am străbătut drumul înflorit, răpit de frumusețea tabloului ce se înfățișa naintea ochilor mei, dară o durere de cap puternică nu-mi dădu răgaz să mă bucur în tihnă de priveliștea aceasta fermecătoare.

H A Z.

Un biet om se prezintă la un bancher bogat și-i povestește nenorocirea în care se află,

— Resursele mi s'au sleit, — exclamă desperat, — nu știu ce să mai fac, mizeria 'mi bate la ușe.

— Dacă e așa, — răspunde nêpăsător bancherul, ascultă sfatul meu: să nu te duci să-l deschizi.

Suspînul unui poet.

— Oh! dacă aș avea toate acele bunătăți cari au fost învăluite în poeziile mele.

Să vedem și în aceasta obiecție cât ar cheltui un atare apostol al românismului.

În fieștecare sat este un preot român, ori dascăl, ori fruntași cu dragoste românească. Nu e posibil oare, ca tinerul acesta să fie oaspele unuia dintre aceștia?

Poate călătoria să consume ceva. Dreptate pentru 10 sate, 20 florenți. Pentru 300 de tineri 6000 de florenți.

Cei competenți să-și însemne cifrele. Să mai zicem, că bietul tiner se află în vre-un centru oare-care și de-acolo are să călătorească în provincie. Să luăm maxima sumă de 12 fiorini pentru unul, pentru 300 ar veni 3600. Cheltuelile totale ar face 9600 florenți, ear pe cap 32 de fiorini.

Și acum, să pun întrebarea la tinerimea română:

Nu cheltuește dînsa pe fleacuri, distracții etc. pe an 32 fiorini?

Astfel după acest mic tablou am ajunge la următorul lucru:

Tinerimea română ar studia nevoile locale ale popoului român. referințele, puterile sănătoase, cele cari se pot îndrepta și în fine conform judecării nêinflunțate, obiective ar expune reflecțiile sale și ar formula propunerile necesare. În chipul acesta naționalistii nostri advocați, medici, directori de bănci, preoți, dascăli, bogătați — capabili ar simți datorința de a sări întru ajutor, de a face bine popoului, de a-i câștiga încrederea și avînd aceasta încredere — de a începe adevărata mișcare politică conform legilor statului — conform legilor naturale

Las, că toate acestea lucruri s'ar putea îndeplini de cătră așa zisa „*bêtrânime*” — dar, ca să fim odată drepti: pizma, ura, vrajba, egoismul, simțul de clică — patriotismul, apatia, toate, toate sunt așa de înrădăcinate, încât cu greu, foarte cu greu ar fi în stare generația presentă de luptători — se fie așa, precum pretinde marea cauză românească. —

Știu, sunt convins, că nu suntem dați a avea îndrăzneală, să pășim cu rugina pe față. Dar, se mi se ierte — a trecut timpul „*lasă-mă să te las*”. Astăzi nu mai avem dreptul, să ne batem pieptul, să strigăm din gura mare frase goale și deserte.

Astăzi mic, cu mare — o datorință avem . . . *datorința faptei.*

În fine, ca să termin, mă adresez tinerimei române.

Tineri români! De aveți în sufletul Vostru curat vâpala dragostei de neam, — atunci eată timpul — ajuns, ca să dovediti capabilitatea de a munci pentru binele neamului românesc. Să nu vă înspăimântați, cee-ce veți face e legal, just și sublim. Deci în unire la muncă! Așa să ne ajute Dumnezeu!

Viena, la 20 Ianuarie 1904.

Palpeta.

Reforma

inspecțiunii învățămîntului.

Budapesta, 27 Ianuarie.

Ministrul de culte și instrucțiune publică *Berzevicy* Albert, precum se vestește din Budapesta, a terminat acum a treia dispozițiune, cu care se completează opera sa de reforme: cea privitoare la inspecțiunii școlari. Dispozițiunea este codificarea tuturor ordinațiunilor și îndrumărilor date pîn'aci inspecțiilor școlari.

Lucrarea lui Berzeviczy — precum o spune singur — este străbătută de ideea principală, de a lărgi controlul statului asupra tuturor școalelor nestatificate.

Berzeviczy resoalvă simplu de tot problema statificării școalelor, acest vechiu considerat al politicii șoviniste maghiare. El nu le statifică. Nu le statifică pentru multe motive. Întâi pentru-că n'are bani, a doua pentru-că fără bani nu le poate și a treia de ce să le susțină el, când le pot susține confesiunile. Căci bine se înțelegem, numai de susținere e vorba, căci numai dreptul acesta e dispus dl Berzeviczy a-l ceda confesiunilor, încolo dispune d-sa și inspectorii săi, în virtutea interesului statului, al învățământului și — o spune el sincer — al maghiarizării.

Puțin îi pasă d-lui, că cu fiecare șir al dispozițiilor sale se lovește de alte dispoziții ale legii în vigoare, asta nu hotărăște. Ungaria are și alte legi fundamentale în vigoare care nu se execută. Ba procurorul din Nyitra a incriminat pe un deputat dietal pentru-că a cutezat să promită alegătorilor săi executarea unei legi.

În chipul acesta dl Berzeviczy mai e și generos, cellalți toți vroesc să le ia confesiunilor școalele, dînsul nu, le lasă lor.

Dar ca să se vadă ce drepturi își aroagă dl Berzeviczy, sub pretextul controlului de stat în școalele confesionale, scoatem aci un singur pasagiu din dispozițiunile sale, cel privitor la propunerea «maghiară» (nu a limbii maghiare) în institutele pedagogice:

„E dator inspectorul regesc în institutele pedagogice nemaghiare a-și face obiect de examinare amănunțită și din directiva educației; spre scopul acesta în afară de vizitațiunile sale de peste an la examenele finale va examina minuțios; că geografia, istoria, literatura, constituțiunea maghiară se propune în măsură îndestulătoare și în conformitate cu dreptul public și vieața noastră de stat?”

Dacă în privința aceasta ar da de urma unor scaderi esențiale, ori a unor direcții împotriva statului, sub povara cercetării disciplinare e dator a suspenda examenul până la alte dispozițiuni ale ministrului și a face îndată raport telegrafic. Dacă la examenul de calificare învățătoarească vre-un candidat nu vorbește destul de fluent ungurește, atestatul acelui candidat inspectorul nu-l va iscăli.

Ca inspectorul să poată judeca gradul de cunoștință a limbii maghiare a candidatului cerut de lege și precizat în ordinațiunea ministerială din 1894 pe sub Nr. 13,248, are dreptul a adresa întrebări către candidat, a-l provoca răspunsul candidatului din ori-ce obiect și a pretinde dela dînsul răspuns în limba maghiară.

Candidatului, care ar refuza răspunsul în limba maghiară, inspectorul regesc nu-l poate iscăli absolutului.

Acel grad al însușirii limbii maghiare al candidatului, care în loc de conversație fluentă n'atinge numai gradul d-a putea traduce din limba maghiară, nu se poate considera de suficient.

Asta e în estras partea privitoare la pedagogiile confesionale.

Cu mult mai vast și mai minuțios deberează elaboratul ministrului, dreptul de control al inspectorilor școlari în școalele elementare. Drept de control... am vrea să știm cum ar face altfel, când ar fi stăpân. Am asemănat dreptul acesta de control al inspectorilor în școala confesională cu dreptul de a dispune în școalele statului și n'am aflat nici o deosebire.

Pe lungi coloane ministrul pretinde și aci întreaga instrucție în limba maghiară. Școlarul să știe perfect ceti, scrie, conversa în toate studiile ungurește. Asta e scopul învățământului. În colo, ministrul n'are planura.

Acestea sunt pe scurt dispozițiunile lui Berzeviczy, care azi ajung în deliberarea unei anchete.

Înainte numai, sunteți la larg, decât așa de jumătate — zicem și noi — maghiarizati-le pe întregul, să ne știm odată cum stăm!

Frângerea obstrucției.

Călătoria lui Tisza la Viena. — Explicații semi-oficioase. — Proiectul disidenților.

Arad, 27 Ianuarie.

Ministrul președinte a plecat la Viena, călătoria asta stăpânește acum politica. Mulți cred. că ministrul președinte a mers ca să câștige aprobarea Monarhului pentru măsurile sale extraordinare, alții nu atribuie călătoriei nici o deosebită importanță politică. Măne la tot cazul se va satisface curiozității tuturor și se va ști cine a avut dreptate.

M. Szó de aseară atribuie lui Tisza următorul plan:

Contele Tisza István va provoca în Dietă, pe obstrucționisti să curme lupta asta nefastă. Încât provocarea asta, care va accentua și posibilitatea unei înțelegeri pe cale particulară, va avea rezultat, firește armele extraordinare pentru frângerea obstrucției devin fără înțeles. Ministrul președinte dnpă provocare o zi va mai aștepta, dacă însă nu ar primi răspuns, va constata rezultatul acesta a ofertului său de pace și va recurge la arme din arsenalul violenței, cu care va frânge obstrucția.

Semioficiosul „Magyar Nemzet“ publică următorul comunicat despre călătoria lui Tisza la Viena.

„Ținem pozitiv a constata, că nici scopul și prin urmare nici consecințele audienței contelui Tisza István nu pot fi, a provoca hotărâri în chestiuni mai însemnate principiale. Este firesc că atunci când se anunță ministerial a a latere este vacant și situația politică necesitează schimbul de idei personal între Rege și guvern, ministrul președinte în calitate și de conducător al ministerului a latere, se prezintă la Regele. Asta însă nu înseamnă, că la călătoria aceasta deodată să atribuim și o hotărâre principială, cu atâta mai puțin nu, pentru că de o astfel de hotărâre de prezent absolut nici o nevoie nu e“.

În ședința de ieri a parlamentului s'a ridicat din șirul disidenților Smialovszky Valér și pe lângă o scurtă motivare a prezentat un proiect de conclud.

Proiectul conține următoarele:

Să decidă Dieta, că suspenda desbaterea asupra proiectului dela ordinea zilei și esmite o comisiune din toate partidele, a cărei datorie ă va fi ca în termen hotărît, pe lângă stricta observare a regulamentului, să studieze un espedient al deslegării situației politice.

Smialovszky a cerut ca Dieta să desbată proiectul său înainte ordinei de zi.

În ședința de ieri a parlamentului, nimănă nu s'a pronunțat asupra propunerii lui Smialovszky.

Revolta din Șiclău.

Tulburările socialiste se întind într'una. Nici n'a plecat încă din Talpoș miliția trimisă acolo să garanteze ordinea publică, și eată, luni în altă comună fruntașă a comitatului s'au petrecut grave turburări, ba poate că se întâmpla și vîrsare de sânge, dacă dl protopretore N. Mladin nu lua măsuri din vreme și nu ar fi avut tact să molcomească pe sătenii.

Eată cele întâmplare.

Luni dimineață o mulțime de țărani din fruntașa noastră comună Șiclău s'au dus la casa satului, cu gândul să-l ia pe sus pe dl

notar Horvat Gyula și să-l ducă afară din sat că nu mai vor să-l sufere.

Di notar văzînd că nu e glumă, a sărit pe fereastră și s'a ascuns în casa vecinului, un negustor. Telefonase însă mai înainte protopretorului N. Mladin din Aletea (Etek), care iute a dispus ca toți geandarmii din cerc să grăbească la Șiclău. S'au și strâns astfel acolo, pe când a sosit d-sa, 20 geandarmi. Nu frica de geandarmi însă, ci cuvintele înțelepte ale dlui protopretore i-a potolit pe oameni, așa că nu s'a făcut nici un esces, ci oamenii s'au imprăștiat în pace, rămînînd ca jalbele ce au contra notarului să le înainteze vicișpanului. Azi dl protopretore va veni la Arad, să raporteze vicișpanului și de cum-va lucrurile nu s'ar liniști, și la Șiclău se va trimite miliție. Sperăm însă că frații din Șiclău nu vor intra cu sila în foc.

PROCESUL VIDU.

Erî, Luni la orele 8 a fost chemat dl Ioan Vidu la judele de instrucție din Lugoj, în chestiunea cântărilor: „Astăzi cu bucurie“ și „Haidai frați“ incriminate de procurorul din Timișoara, pe cuvînt că conțin „revoltă“ (lázadás).

Dl Vidu a avut să răspundă la întrebările:

1. Dacă primește răspunderea pentru conținutul compozițiilor? Dl Vidu a răspuns, că poate primi răspunderea numai pentru aranjament și armonie în fața unui juriu competent. Pentru poezie și melodie însă nu-și poate aroga răspundere, nefiind produsul d-sale.

2. Dacă n'a văzut, că acele conțin „revoltă“? Dl Vidu a răspuns că nu, mai ales că aceste cântări le cântă toți Românii deja de o jumătate de veac.

3. Dacă nu d-sa este autorul și compozitorul, apoi ce scop a urmărit cu armonisarea? Dl Vidu a răspuns că scopuri artistice.

În fine a cerut dl Vidu să i-se deie înapoi exemplarele confiscate, căci aceste constituie averea sa și nu este dispus să o lase, ca să mucezească la procuratură.

Din Caransebeș aflăm, că Sâmbătă s'a făcut investigațiune la „Librăria diecesană“, căutându-se între altele și broșura „Horea, Cloșca și Crișan“ din colecția Șaraga.

Tot din Caransebeș aflăm, că în chestiunea cântărilor editate de dl Vidu și tipărite în tipografia diecesană din Caransebeș a fost interogat pe cale oficială și P. S. Sa episcopul Nicolae Popea. („Drapelul“).

Alegerea din Chichinda.

Chichinda-mare, 26 Ianuarie.

Azi s'a ținut alegerea de deputat dietal în Chichinda-mare, în locul nefericitului Eremits.

Trei candidați au stat în luptă: Telecsky Kristóf liberal, conte Zichy Vladimir, apponyist și Sava Petrovits socialist.

Alegerea s'a început în ordine și s'a și sfîrșit fără a fi turburată de incidente mai grave.

La 4 ore după-amez proporția voturilor era următoarea: Telecsky 837, Zichy 268 și Petrovits 63. Văzînd cești din urmă zădărnicia luptei, s'au retras și în chipul acesta Telecsky Kristóf a fost declarat deputat ales al Chichindei-mari.

Din străinătate.

Lamaismul. Prințul Uhtomschi a publicat o carte: „Din țările lamaismului“, basându-se atât pe cercetările sale, cât și pe ale altor călători de felurite naționalități, sfîrșit cu ale suedezului Sven Hedin. Autorul arată că la începutul veacului al XVII-lea Rusia ar fi putut ocupa ușor Khina și în loc de dinastia străină Manciură, ar fi acuma la Peking dinastia imperială rusească. Se teme că dacă Englezii vor lua Tibetul, se va distruge întreaga civilizație budhistă de acolo; dar se mîngăie că viitorii dalailamii cât și cel de acum se vor întoarce spre Rusia ca spre un mîntuitor. Anglia va putea cuceri trupește lumea lamaistă, dar sufletește o va cuceri numai acea putere care va ști să-l respecte lucrurile ei sfînte.

Procesul din Nyitra.

— Raport special —

Nyitra, 25 Ianuarie.

Public mult, mai ales maghiar a fost lăsat să intre cu bilete și a umplut sala tribunalului, ca s'asculte vorbirile procurorului și apărătorului. Șirele dinții erau ocupate de dame, în celelalte era reprezentată întreaga societate cultă din oraș, funcționarii dela tribunal și procuratură, preoții, avocații, ofițeri etc. Tribunalul a intrat la 3 1/2 în sală. A urmat apoi rechizitorul procurorului.

Tot ce ni-s'a dat să cetim detestabil, ca product al șovinismului turbat, dispăre mult în umbră față de debutul lui *Chudovszky Géza*, care i-a imputat lui *Veszelszky* de crimă și faptul, că murindu-i nevasta, a cutezat să tipărească anunțuri funebre în limba slovacă și să se declare aderent al partidului național slovac. Șovinistul procuror pe struna asta a continuat cu cele mai revoltătoare insulte, la adresa naționalității slovace, ceea ce a îndemnat pe publicul maghiar din sală, să-i facă manifestații, în cât președintele de două ori a fost silit să îndrume publicul la ordine.

Ca un păcat neiertat i-a mai imputat acusatului între altele că a **promis alegătorilor esecutarea legii naționalităților**. Să nu rîdeți, căci, cum se va vedea mai jos, sunt cuvintele proprii ale acusatorului public din Nyitra.

A mai păcătuit apoi acusatul, că n'a arborat stîndard pe casa sa, când *Apponyi* a fost în *Nagyszombat*... că a zis că limba slovacă e asuprită... toate aceste iubite, cetitor, ori-ce ți-se va părea, sunt cuvinte rostite de un om, care în țeara noastră are rolul de a fi păzitorul legii, personificatorul de drept public al statului.

Avem înaintea noastră discursul procurorului din Nyitra, pentru care numai o scuză am putea avea: totala aberație mintală ce transpiră dintr'însul.

Dar în cazul acesta dl *Chudovszky* trebuie desărcinat de funcția ce ocupă și trimis în altă parte, în caz contrar însă, dacă mai există un dram de cinste față de drepturile naționalităților pe cari dl Tisza a promis să le respecte, va trimite pe dl *Chudovszky* pe banca acusatilor, ca agitator, înădăvăr fără suflet, să răspundă înaintea legii pentru batjocura adusă unei naționalități întregi, pentru pacea pe care o turbură.

Dar, să-i dăm cuvîntul procurorului: „O armă tare a mișcării naționaliste este, îmbrăcată în haină culturală: „*Jivena*“ din *Turocz-Szt.-Marton* și alte reuniuni. Acolo se debate pe față idea unui stat separat slovac. Cât de mult s'au înrădăcinat aceste idei în inima poporului slovac, s'a dovedit în șirul acestui proces. În timpul mai nou se face propaganda ceho-slovacă. Pe copii îi instruiază în institute cehe și sistematic omor în dinșii ori-ce simțire maghiară. Tot felul de reuniuni, trec și vin peste hotare, ca să câștige aderenți ideii. Sub pretextul de expoziții artistice, țin întruniri naționaliste. În *Göding* și acuzatul a luat parte la o atare întrunire. Cel mai intransigent și aderent al panslavismului se găsesc în șirul clerului bisericii evanghelice și a credincioșilor ei. Astfel de propagandă fac și institutele de bani. Despre banca din *Senic* s'a și dovedit asta.

Veszelszky (întrerupe): Nu-i adevărat!

Procurorul: Broșure politice corump poporul slovac, cari din institutele acestea ajung în mâinile lui. În aceste broșuri se cuprinde întregul program al politicii panslave. Poporul a fost sedus cu numirea de partid național slovac, și în șirul debaterii acestui proces s'a și dovedit, că mai mulți alegători au crezut că votează pe candidat al partidului popular, căci

pentru candidat panslav nu și-ar fi dat voturile. Asta nu e lucru cinstit. Alegătorii maghiari nici pe stradă n'au cutezat să lase, pentru-că slovacii îi terorizau. Teroarea asta, acusatul și complicității s'au pricinuit-o.

Veszelszky: Num terorizat.

Procurorul: Acuzatul, din tinerețe încă, a stat în serviciul acestor năzuințe. Prin anii 60 era cortezul unui candidat panslav cu numele *Slotta*. A înființat o reuniune cu numele *Voytek*, la acarei adunări generale s'adunau totdeauna panslavii. Ear pe panslavii condamnați în procese i-a numit martiri. A fost acționar și director al băncii panslave din *Nagy-Szombat*. Acolo e reuniunea *Beseda*, pe care asemenea acusatul a voit s'o înființeze cu scopuri panslave. Esprimă mulțumită lui *Tisza István*, că n'a dat concesie pentru înființarea acestei instituții, apoi continuă: Acusatul, când i-a murit soția, a dat anunț funebru numai în limba slovacă. Când *Apponyi* și însoțitorii lui au venit în *Nagy-Szombat*, numai acusatul și tovarășii s'au arborat stîndard pe casele lor. Și ca deputat a fost reprezentant al ideii naționaliste. Nu vrea să recunoască unitatea de limbă a națiunii maghiare, numai atata permite, că limba maghiară este primus inter pares. S'a jăluit și în *Dieta* că poporul slovac e asuprit. Dacă în *Dieta* cutează a vorbi așa, se poate închipui cum a agitat în cerc. S'a estins apoi la casurile din acuză. În loc de rege, ostentativ tot împărat a zis. În *Asos* și *Korlatkó* a vestit că limba slovacă e asuprită. A făgăduit alegătorilor s'ei școlii secundare și medii exclusiv slovace. A promis executarea legii de naționalități. Nu numai martorii acuzei, dar și martorii cari la alegere au votat cu acusatul, au declarat că acusatul a sedus pe iubitul său popor slovac. Au vestit că *Veszelszky*, a candidat cu program al partidului popular, în loc de asta a candidat cu program naționalist, care a fost ticluit în cuibul panslavilor în *Turocz-Szent-Márton* (Mișcare). E caracteristic, că martorii apărării neagă și acele expresii în mărturisirile lor date sub jurământ, pe cari acusatul singur le recunoaște. Intre astfel de împrejurări, abea mai e nevoie a dovedi, ce valoare putem atribui mărturisirilor apărării. Pe mai mulți martori ai apărării, însuși tribunalul i-a timbrat, zelăsându-i la jurământ. Este dovedit că acusatul a agitat împotriva statului maghiar. În Ungaria numai o națiune există, cea maghiară. Cine vorbește de națiune nemaghiară și cere drepturi pe seama ei, agit în contra statului unitar național maghiar. O direcție culpabilă a aflat expresie în afirmația acusatului, că slovacii sunt asupriți. Toate naționalitățile se bucură de drepturi asemenea (Asta odată e adevărat N. R.) ear școlile confesionale au cele mai largi drepturi ce se pot închipui. (Vezi ancheta inspectorilor școlari. N. R.) Dar nu merită libertatea, pentru-că gimnasiile naționalităților cresc eretic naționalii patriei. E agitație a zice că limba slovacă e apăsată. Pot folosi liber limba maternă, în limba slovacă vorbesc la judecătorii și autorități. Nici n'ar suferi asemenea agitație numai maghiarul, care privește cu o răbdare de uimit aceasta agitație și (se'ntoarce spre acusat) tendințele și faptele D-voastre fără suflet. (Eljen-uri.)

Președintele, îndrumă publicul la ordine.

Procurorul: Roagă tribunalul, să condamne pe acusat ca să serve exemplu tuturor panslavilor, cari nutresc ură nemărginită față de statul maghiar. (Eljen-uri puternice),

Președintele, amenință că va deșerta sala, apoi amână pertractarea pe mâne. Mâne va ajunge la rënd apărarea.

DIN ROMÂNIA.

Veniturile statului. Incasările generale ale statului pe luna Decembrie 1903 au fost de lei 15.441.576.88 — față de 14.882.921, 37 incasări în Decembrie 1902: rezultă deci un plus de lei 558.655.51 în favoarea exercițiului curent.

Incasări de la 1 Aprilie până la 30 Noembrie 1903 lei 163.472.429.92 la cari se adaogă incasările pe Decembrie de lei 15.441.576.88, da un total de lei 178 milioane 914.006.80 — față de 178.901.284.70. Rezultă deci un plus în favoarea exercițiului curent de lei 12.722.10.

Față cu prevederile bugetare, incasările pe aceste 9 luni au dat un plus de 10.076.365 lei.

Expoziția din Craiova. Gustul expozițiilor se întinde în țară.

În fie care an pictorii noștri își supun vederii publicului poemele lor scrise cu culori, harnicele lucrătoare poemele lor făcute cu acul și așa mai încole.

E interesantă espunerea aceasta de tezaure, în care frumosul se arată sub felurite și nesfârșite forme. Vederea se încântă, inima se încălzește, mintea se înalță privindu-le. Lângă viața materială de toate zilele, plină de greutate și de nevoi, simți că mai trăești, privindu-le, o affli viața superioară care-ți lărgeste orizontul înconjurător, populindu-l cu ființe și lucruri eterate care bat din aripi, care răspîndesc profume, care răsună note, care împart zimbete, care deșteaptă'n suflete nobile și fermecătoare beții.

Sunt o bine cuvintare aceste expozițiuni. Trezesc simțiri adânci în suflete, îndeamnă sborul gândirii pe calea senină a frumosului. Le vedem, cu o neșpusă plăcere, răsărind meren ca flori rare, când ici când dincolo, când în capitala țării când în alte orașe ale României, răsărind ca flori rare în grădina activității intelectuale a sufletelor românești. Au fost multe și felurite și vor mai fi, dar nici una nu mi s'a părut mai originală și mai interesantă ca cea care se răsfață vederilor în salonul de marmură al palatului *Minnerva* dia *Craiova*.

F originală și interesantă, căci ne vorbește de trecutul recent al vieții noastre intime, trecut pe care suntem gata să-l uităm, dacă nu chiar l'am și uitat cu desăvîrșire în graba cu care azi trăim.

E originilă și interesantă, căci printre și pe d'asupra obiectelor artistice grupate acolo, care ne reamintesc generațiunea trecută, pe dragii și scumpii noștri predecesori, strălucește un sentiment și un simbol.

Sentimentul e în idea organizatoarei d-na *Lucia N. Romanescu*, care, prin priveliștea trecutului, a vrut să facă pe contemporani să pue o temelie prezentului, din care se va naște viitorul, să strîngă fonduri pentru cantinele școlare. Simbolul e îndoit și'l vedem în Plăpumioara prințului *Carol*, brodată de *M. S. Regina* și'l vedem în Prima bombă de la *Calafat*, în Lupta de la *Plevna*, tablouri trimese de *M. S. Regele*, îl vedem în steagul lui *Tudor Vladimirescu*.

Primul simbol e al dragostei de mamă; cel l'alt el al vitejiei cu care *Regele Carol* spulberă barbaria turcească și *Domnul Tudor* zdrobi exploatarea grecească, care, și una și una alta, apăsau, înăbușau, sugrumau viața românească.

Francezii despre România.

„*Le Temps*“ publică în ultimul său număr o corespondență din *București*, asupra chestiunii macedonene. Creditul, de 600.000 de lei pe care *Parlamentul* român l'a acordat pentru construire de biserici și școli în *Macedonia*, zice, „*Le Temps*“, însemnează o nouă etapă, foarte însemnată, în acțiunea civilizatoare, simpatică și legitimă, pe care *România* o urmărește de 30 ani, cu un succes neegal, în populațiunea valahă din *Imperiul otoman*. Această acțiune tinde să risipească un echivoc ce complică situațiunea în *Macedonia*; ea contribuie să afirme conștiința etnică a unei rase care a fost nedreptățită, și constituie o contra-greutate utilă pentru pacea în *Orient*. Propaganda română este pusă și în serviciul unui interes european și astfel *România* rămâne consecventă cu politica sa tradițională: de a secunda, în sfera sa, silințele marilor puteri în peninsula balcanică.

Mai departe, corespondentul lui „*Le Temps*“ învederează silințele patriarhatului ecumenic de la *Constantinopol* de a confunda religiunea cu naționalitatea, — silințe ce nu corespund înaltei sale misiuni, — și stabilește apoi origina română a acestor populațiuni, precum și cauzele politice pentru cari nu îndrăzneau până acum să o afirme sus și tare.

Românii din *Macedonia* nu cer decât să se roage și să se instruiască în limba lor maternă. Aceste cereri sunt cu atât mai legitime, cu cât este vorba de o populațiune incontestabil foarte numeroasă. *D. I. Brătianu*, ministrul afacerilor străine, a evaluat-o la un milion. Se înțelege, în fața acestei cifre, marelui interes european care se leagă de acțiunea oamenilor de Stat din *București*, care n'are alt obiectiv, decât principiul enunțat de curînd în nota austro-rusă, cum că *Rusia* nu poate tolera ca *Macedonia* să devină

bulgărească în detrimentul celorlalte naționalități, la care ține de asemenea.

Ori cum, sfârșește corespondența, mulțumită eforturilor ministerului afacerilor străine din București, acelora ale ministrului României la Constantinopol, un iscusit diplomat, chestiunea a eșit din cercul strâmt al polemicelor locale pentru a fi pusă în fața Europei, și acesta este, din punctul de vedere românesc, un fapt foarte important.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 14/27 Ianuarie 1904.

— **Toți pe bord!** Presa maghiară întreagă înregistrează convorbirea pe care a avut-o contele Héderváry cu un reprezentat al ziarului „N. F. Prese“. Fostul prim-ministru spune că era să plece în Egipt, să petreacă acolo iarna, dar după o audiență la M. Sa, și-a schimbat planul. Va sta în țeară, va lua parte la desbaterile Dietei, situația fiind gravă: ca pe mare, când căpitanul corăbiei dă ordinul: *Toți pe bord!*

E vorba numai dacă stând pe bord și Héderváry, corabia poate oare fi mântuită, căci așa vedem, valuri mari înconjoară naia cărmuită de Tisza.

— **Bánffy**, cel care vrea să mai fie „tettekkel tényező“. a fost Duminecă la Dej, să-și facă partid. L'au însoțit câți-va aderenți din Cluj. În Dej nu s'au prea imbulzit nici chiar foștii săi subalterni (pe când era fișpan) să-și asculte elucubrațiunile șoviniste... Intre altele, a zis că vrea *independența* Ungariei.

Doamne ajută.

— **Moartea unui general de cavalerie.** Se scrie din Viena că contele Bechtolsheim, colonel în corpul de gardă, general de cavalerie, a murit după lungi suferințe. Contele Antoniu Bechtolsheim, general austriac, s'a născut în Würzburg în 13 Decembrie 1834. În 1852 a intrat în armata austriacă. În 1866 a binemeritat în lupta dela Custozza ordinul Mariei Teresia, iar în 1869 a ajuns adjutantul împăratului. Ca atașat militar a umblat în St. Petersburg și în armata ruso-turcă (1877—78) a stat în cortul rusesc. În 1889 l'au numit comandantul Galiziei; din Decembrie 1890 e proprietarul reg. al 15-lea de dragoni. Pe vremea revoltelor din Zagrab Bechtolsheim, ca bărbatul de încredere al regelui a fost în Zagrab. Când s'a întâmplat ciocnire între contele Khuen Héderváry banul de atunci și între generalul Canic, care era aproape să se termine cu duel, Bechtolsheim a împecat neînțelegerile. Cu moartea lui Bechtolsheim au mai rămas numai trei cari sunt distinși cu ordinul Mariei Teresia.

— **Naufragele anului trecut.** Pentru navigația maghiară anul 1903 a fost cel mai nenorocos. Două vapoare mari și o corabie cu vântrele, au perit fără urmă și împreună cu ei personalul, șasezeci la număr, între cari cei mai mulți au fost maghiari, și familiile acestora au ajuns peritoare de foame. Se vestește din Fiume, că acolo s'a format o comisie, care parte prin colecte, iară parte prin aranjări de petreceri cu scop filantropic, să adune o sumă de bani cu care să se ajute cei în miserie. Comisia roagă presa să deschidă colectă și banii adunați să-și predea comisiei. Intre personalul perit prin naufragi au fost și trei căpitani.

— **Moartea unui diplomat extravagant.** A murit o persoană extravagantă a Romei, pe care mulți au iubit-o și au cunoscut-o. Era un mic bătrân cuvios, iarna și vara sta înfășurat în plaid în trăsura lui elegantă, totdeauna avea aer sərbătorec. Acesta era Escelența Sa prințul San-Martino di Montalis, ambasadorul pe lângă sfântul scaun al ambilor regi Siciliani. Gloria lui dela 1870 încoace a apus dar de aceea adeseori se putea vedea dânduși importanță în Vatican. În societate era iubit micul bătrân cuvios, care de altcum era un causeur încântător. Era un adevărat almanach de Gotha bătrânul diplomat, a cărui moarte a produs mare compătimire.

— **Oraș norvegian distrus.** Alesund, un oraș înfloritor al Norvegiei a fost distrus de foc. A ars întreg orașul și locuitorii au rămas fără adăpost. Focul a izbucnit noaptea la orele 2 și 1/2, în fabrica Praeserning Company, și scânteele au aprins orașul în mai multe puncte de odată. În scurtă vreme stradele au fost acoperi-

și locuitorii au trebuit să se refugieze. În port au ars două vapoare, douăzeci și trei de vapoare au trebuit să le scufunde în apă ca să le scape de flacări. Toate casele publice au ars, între ele două biserici, casa orfanală, mai multe case ale societăților, toate băncile, edificiile autorităților, palatul poliției, penitenciarul, două farmacii, oficiul vamal, școala poporală, și edificiul pompierilor.

După cum se vestește numai 3 oameni au căzut jertfă. Pe bolnavi i-au dus în trăsuri în provincie și le-a făcut spital dintr'o casă mortuară. A ars și podul care lega cele două părți ale orașului.

După statistica consiliului, pe câmpurile din prejurul orașului sunt 10—11,000 de oameni aproape despoiați și espuși la moartea de foame. Împăratul Germaniei a fost primul, care și-a exprimat condolențele și a trimis și ajutor celor nenorociți. Se vestește din Cristiania, că după telegrama imperială „Fönicia“ a plecat alaltăeri după amiază în Alesunda cu corturi pentru 4000 de oameni, cu material pentru case de lemn, lemne de edificat, cu tâmplari, cu mediei, cu îngrijitori și îngrijitoare de bolnavi.

Alaltăeri după amiază la orele două, pompierii din Alesunda au încetat cu munca fără rezultat. Alaltăeri dimineața la orele 8 au restabilit legătura telefonică cu Molde și au cerut ajutor. Primul ajutor a sosit alaltăeri seara. Situația încă nu s'a îndreptat. După știrile mai noi n'a căzut jertfă viață de om.

Vestea despre ajutorul împăratului Germaniei a produs mare bucurie.

— **Distrugerea unei fabrici din Krimitschau.** Acum că s'a terminat greva pânzarilor din Krimitschau și lucrătorii acuză de mituire pe șeful partidului socialist german, din partea întreprinderilor de concurență și că numai din astfel s'a terminat greva, e surprinzătoare știrea telegrafică: în Krimitschau a ars marea fabrică de țesut și tors a fraților Hoffmann. Paguba e de un milion. Se vestește că i-au dat foc lucrătorii.

— **Greva lucrătorilor din Krimitschau.** În Krimitschau a izbucnit o grevă mare. A produs admirație în toată lumea lupta conștientă, pe care a dus-o partidul social-democrat din Germania contra marilor fabricanți: și acum lucrătorii din Saxonia bănuiesc pe aceștia. Conducătorii partidului în decursul grevei din Krimitschau îndemnau pe lucrători să fie perseveranți, au colectat, în toată țeara, și apoi de odată au provocat pe pânzarii din Krimitschau să înceteze cu greva. Lucrătorii acuză însă pe conducătorii partidului social-democrat că ar fi fost mituiți din partea fabricanților de până din Krimitschau, prin întreprinderile de concurență, căci au dat mari sume pentru sprijinul greviștilor, ca să strice fabricele de țesut din Krimitschau. Conducătorii social-democrați numai atunci au cerut să înceteze greva, când fabricile de concurență și-au ajuns scopul.

— **Procesul tribunalului din Murș-Oșorheiu.** Szász Béla notar-public în Reghinul-săseșc, într'o apelată a insultat senatul penal al tribunalului din Murș-Oșorheiu. Pentru insultele acestea tribunalul, obținând concesiile ministrului de justiție, a intentat proces împotriva lui Szász Béla, care se va pertracta acum de curând înaintea tribunalului delegat din Cluj.

— **Talentatul pictor d. Ștefan Popescu** a deschis o expoziție de tablouri în galeile d-lor Bernheim-Jeune și filii din Paris, strada Laffite Nr. 9.

Expoziția după cât aflăm, are un frumos succes și este foarte vizitată de publicul parisian.

— **Jalbă în contra ministrului de interne.** Curtea administrativă din Budapesta va trebui să aducă verdict într'o cauză foarte interesantă. Înainte cu 6 ani un jude de tribunal s'a îmbolnăvit și și-a cerut pensionarea. Ministrul de justiție l'a pus provisor în pensiu. Reînsănătoșindu-se într'astea judele, și-a cerut reactivarea dovedind cu atestat medical capabilitatea de muncă. Ministrul de justiție Plosz a denegat cererea judeului. Judele încontra acestei rezoluții a ministrului a dat jalbă la Curtea administrativă argumentând că judele numai după 40 ani de serviciu adică la vârsta de 65 ani poate fi pensionat. Cere să schimbe rezoluția ministerială și să enunțe că reactivarea nu de-

— **Politică națională rusească.** În zilele trecute seara târziu, au năvălit fără veste giandarmi în casa fruntașului comunal Meinander, din Pern, tocmai când acesta ședea între mosafiri. Giandarmii mai întâi au tăiat sîrma telefonului dinaintea casei, apoi au ținut perchișiție domiciliară. Pe oaspeți i-au alungat ear pe stăpânul casei și pe asosorul Segestrare i-au deținut. Intre acestea câți-va giandarmi au cuprins casa lui Segestrare și ca rezultatul perchișiției domiciliare au confiscat un roman de tot nevinovat, „Fönish Stahl Sagen“ opul lui Buneberg, scriitorul național al Finilor. În miezul nopții au pus pe cei doi prizonieri într'o dubă și i-au dus în Wilorg la distanță de 20 kilometri, de acolo cu trenul în St. Petesburg. De atunci nu se știe ce au devenit.

— **„Bănăjanul“** este titlul unei foi săptămânale care apare în Făget, având ca proprietar și redactor pe harnicul învățator Traian Unipan.

Îl dorim spor la muncă și viață lungă căci noi n'am voit s'o judecăm cu răutate.

— **Dreptul bărbatului.** Curia din Budapesta a enunțat zilele trecute prin sentință, că în acele casuri unde femeia își bate bărbatul pentru-că acesta ar fi ofenzat-o cu cuvântul: procedura aceasta a femeii îi dă dreptul bărbatului, să abzică conjugalitatea vieții și să desfacă căsătoria.

— **Panțerat** cine vrea să fie și în vremea asta modernă, în contra gloanțelor de pușcă ori revolver, n'are de cât se cumpere invenția lui I. Loibl, cu care s'au făcut încercări chiar alaltăeri, în Viena. Greutatea panțerei este de 2 1/2 Kilograme și dela distanță de 400 m. glonțul armei se simte abia ca o mică lovitură și se sparge fără a face rău ori neplăcere celui lovit. La experiențele făcute s'a constatat absoluta siguranța ce ofere contra gloanțelor celor panțerați cu acest aparat în dosul căruia dacă se pune o sticlă, alipită de panțera, sticla nici macar nu crapă.

— **Museele comerciale în România.** Ministrul român de comerț i-s'a prezentat o propunere de a se înființa în fiecare oraș principal al orientului câte un muzeu comercial românesc. Museele comerciale vor expune mostre de produse industriale și comerciale românești ce s'ar putea desface cu înlesnire în Orient și ele vor pune la dispozițiunea celor interesați prețurile curente ale produselor române. Se vor da comercianților toate explicațiunile necesare asupra modului de cumpărare și vânzare a condițiilor de transport. „Uns“ află că aceasta importantă propunere s'a admis în principiu.

— **Desfacere totală de librărie.** Librarul Révész Nándor, care are librărie bogat asortată în *Palatul Minorităților* din Arad, își desface prăvălia. Cei cari vor să găsească, cu preț ieftin de tot, marfă de librărie, n'au decât să grăbească să viteze numita librărie și de sigur nu vor părăsi acest local până nu și-au cumpărat toate cele necesare: utensiliu de scris și mai ales cărți, broșate și legate, cu preț fabulos de scăzut.

— **Schimbare de local.** Renumitul dentist *Morgenstern Gyula* și a strămutat locuința de ordinăție (tragerea de măsele, plombare, măsele singuratic și de dinți, coroană de dinți de aur măsele cu rădăcini etc.) în Arad, *piața Andrássy* Nr. 15.

— **Durere de stomac, Sgârçuri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de apetit, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun, purgativ fără dureri, este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.**

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare . . . 2 cor. —

În contra tusei, catarului (troahnă) răgușelei, flegmei și iritațiunii gâtului este de un efect eminent, *pastilele de pept »Senega.«* Prețul 1 cor. Se pot căpăta în farmacia la *»Maria Fecioară«* a farmacistului *Kossuth Pál*, Arad, *piața Boros-Béni* Nr. 15.

PARTEA LITERARA.

In luna.

— Idilă românească de Carmen Sylva —
(Urmare dela N-rui 11)

XV

Astăzi am vărsat atâtea lacrimi, în cât Soare n'a fost în stare să le potolească.

Era ca și o fântână, ca un isvor, căci am avut o supărare așa de mare și când mă gândesc iarăși la ea, mă podidește iarăși plânsul. Mi am brodat în taină o cămașă minunată și fluturașii pentru ea mi i-a făcut Soare, și cămașa era cusută cu fire de aur, lucrul era atât de fin fie-care fir era numărat, și mânecile atât de bogate, și umerii o adevărată podoabă, brodată atât de des, ca o grădină de flori, nu se putea înțepa cu acul, unde nu era brodeală. Mânecile erau cu totul grele din cauza fluturașilor, și eu o țineam tot-d'una ascunsă, dar fica femeii la care țeseam, a văzut-o, și mi-a luat-o zicând că aceasta va fi cămașa ei de nuntă, și când i-am spus că este a mea, a început să ridă, zicându-mi că eu n'am nevoie să mă mărit. După mine nu întrebă nimeni și este tot una dacă suntem căsătoriți sau nu. Când, în sfârșit i-am povestit aceste, la început nu puteam de plâns, dar în sfârșit, printre sughițele de plâns, am putut totuși să-i spun. Atunci se mânia foc, în cât pentru întâiași dată uită să mă mângăie. El bătu din picior și zise că nu vor răsări cele d'intre micșunele până nu ne vom cununa și că el se duce îndată la popa și-i va spune, chiar de va întreba de nașterea noastră, căci el nu poate să sufere să fiu ocărită. El era cu mult mai rău ca mine, de oare-ce eu eram deprinsă să fiu rău tratată, și am plâns mai mult din cauza frumoasei cămăși și a muncii grele, și la gândul că oamenii vor să mă vadă atât de săracă la nuntă. Mă gândeam că voi sta ca o fată de țeran înaintea altarului și firele de aur pentru părul meu le-a și făcut Soare, și ar fi fost atât de frumos! Acum nu voi mai putea să fac una, atât de grabnic e cu neputință, căci e prea mult de lucru. Și că nu pot să-i spun fiindcă mi dau de mâncare și trebuie să rabd. Ah! cât am plâns, și genele nu mai țineau lacrimile, cari curgeau mereu: norul col negru avu să scuture o furtună întreagă asupra pământului întunecos!

Ah! era atât de trist, că stam la vatră și priveam flăcările, oftând amărăciune — dar după aceea ne priviram unul pe altul până în fundul ochilor, și apoi de odată am început să ridem amândouă și supărarea trecu și noi ziserăm că am fost atât de fericiți și fără cămașa cea frumoasă. N'aveam trebuință de toate acestea, și pe cei-lalți oameni nu-i privește, cum ne vom cununa, nu vom chema pe nimeni, fiindcă au fost atât de răi.

XVI.

Soare a lucrat atât de mult încât la întâiele raze ale soarelui vedea cât a slăbit. Dar el ride și zice că asta nu face nimic. — El voia să-și pregătească și să nu fie gol înlăuntru, să mai ia încă o blană de capră și apoi porumb pentru întreg anul atârnat de grindă, în ștulee aurii, și pătlăgele roșii și păllegele vinete și ceapă și praz, și toate celelalte ce trebuiesc, și oale pentru femece ca să poată face o mămăligă bună — toate strălucesc în căsuța noastră — va fi atât de frumoasă — noi suntem ca păsărele cari își fac cuibul și fie-care își aduce firicelul așa cum poate. — Eu n'am firicele multe, dar aduc ceea-ce pot, și oamenii cei buni mi-au dăruit câte ceva de ce n'aveau nevoie, și acestea le curăț până când strălucesc și Soare lucrurile vechi le face noi și frumoase și vom fi atât de veseli, așa încât nu-ți vine să crezi, în tocmă ca în hazme, — Soare zice că eu sunt ca o prințesă din povești și că trebuie să locuiesc într'un palat împărătesc — cred că și la noi este ca într'un astfel de palat împărătesc — căci totul strălucește în văpaia coșului, și aurul nostru este ștuletele de porumb, și patul nostru de paradă blănurile de capră și tronul de împărat pământul. — Dar suntem atât de fericiți încât ne ar putea pismui și un împărat.

În curând vom putea sbura la cer ca două ciocârlii, căci nu mai putem sta pe loc de atâtea ferice — aceasta nu se potrivește în casă — aceasta nu este ca ceilalți oameni — ei arată atât de posomorâți și n'au cer la care să se înalțe mereu, pentru-ca apoi iarăși să se ascundă în cuiburile mici de pe pământ. — Sărut pământul, fiindcă-l calcă pașii lui, sărut nicovalea fiindcă

pe ea bate el cu ciocanul — cântând ca ciocârliile ziua întreagă, dacă nu-mi poruncește să tac. — Nică odată un om n'a iubit atât de mult pe altul — mi-e mai drag ca bunul Dumnezeu — căci sunt mai mult iubirea lui. — Bunul Dumnezeu nu mi-a dăruit pătură caldă și nici o vatră caldă, ci m'a lăsat să cresc rece și fără dragoste ca iarba, dar Soare m'a luat la vatra lui — deci trebuie să-l am mai drag. — Asta nu trebuie s'o spuie cu glas tare, căci atunci sunt o fată de păgân, — dar sunt toți o fată de păgân, o copilă din flori și numai dragostea m'a învățat ce este viața!

XVII.

Ah, cum a plâns Soare când a venit dela popa, atât de mult a plâns, încât se cutremura pământul pe care zăcea, și eu i-am luat capul în poală și l'am netezit voind să-l mângău, el însă mi-a dat mâna la o parte și se rostogoli de pe pământ, și zăcea pe brațele sale și se svêrcolea de sguirile plânsului.

— Și eu nu înțelegeam, și începui să plâng, de oare-ce nu înțelegeam, și atunci el se ridică în picioare și zise: „Evanghelu — oamenii sunt mult mai cruzi decât bunul Dumnezeu — Evanghelu, ei spun că trebuie să ne despărțim, nu putem să ne cununăm. Evanghelu, noi suntem frate și soră. Și toată vremea aceea îndelungată (el sughița mereu de plâns) n'a putut să ne spună — ei ne au lăsat în pace și spuneau că suntem copii din flori, le era tot una ce facem noi și acum Evanghelu, vezi tu, mor, aceasta n'o pot să o mai rabd! Tăceam și n'am rostit nici o vorbă și stam lângă el jos, și mi-am pus mâinile între genunchi și le am strâns, căci el nu voia să-i încolăcesc brațele de gât, mă respingea când mă apropiam de el, și nu voia să fie drăgostit și mângăiat, și zicea mereu că vrea să moară. Și tăceam și eram încremenită, nu puteam vorbi și nici să plâng, căci era ca și când căsuța s'ar fi surpat peste noi și ne-ar fi înăbușit. Mi era ca și când toate ar fi departe, ca și când noi n'am fi aici, ba nici chiar pe pământ, ca și când nici odată nu ne-am fi iubit, ca și când pământul ar fi fost mort, și toată iarba perită!

(Va urma).

TEATRUL DIN ARAD.

Repertoriu săptămânal.

Miercuri: „Don Pietro Caruso“, dramă, „Frumoasa Galathea“ operetă.

Joi: „Faust“, operă.

Vineri: „A postás fiu és huga“, operetă.

Sâmbătă: „A postás fiu és huga“, operetă.

Economie.

Chestiuni de dare.

III.

Așa dară la darea proporțională cuota sau procentul de dare rămâne același pentru fie-care, fără considerație la aceea, că unii au venit mai mic, alții mai mare. Dacă d. e. s'a stabilit procentul de dare cu 5 cor., adică 5 cor. după fie-care sută de venit, cel-ce are un venit de 1000 cor. va trebui să plătească o dare de 50 cor. cel-ce are venit de 1100 va plăti 55 cor. cel-ce are venit de 2000 cor., 100 cor. și așa mai departe.

Această dare numită proporțională, imposit proporțional, este mai lătită în praxă și întrucât o plătesc direct după venit persoanele obligate a o plăti, ea este dare directă. Dar neputința de a cuprinde cu darea directă toate felurile de venit și fiecare fel complet, precum și imposibilitatea de a se putea acoperi cu această dare toate cheltuelile statului urcate în mare măsură, a adus cu sine un sistem, care completează lucrul astfel, că scoate dare și pe cale indirectă, o scoate așa că se pune pe consumațiunea sau folosirea unor obiecte anumite, privindu-se faptul consumațiunii sau întrebunțării lor ca dovadă de existența unui venit corespunzător.

Această dare se numește indirectă atât din cauză, că nu se pune direct pe venit, cât și fiindcă, în partea cea mai mare, nu se scoate direct dela persoanele obligate a o plăti, ci se scoate dela alte persoane, despre cari se presupune, că o vor încassa dela consumătorii obligați de a o plăti, se scoate de regulă dela acela, cari produc sau vînd numiții articoli de consum și cari apoi adaogând-o la prețul vînzării, o scot la rîndul lor dela cumpărători sau consumători.

Acest sistem de dare proporțională, directă și indirectă, alcătuit mai mult din punct de vedere financiar, amăsurat vederilor liberale individualiste, e combătut mai vîrtos din partea acelor, cari iau poziție contrară față cu sistemul liberal-individualist, numit și al concurenței libere. Unii dintre contrarii acestui sistem privesc darea mai mult din punct de vedere de echitate, alții mai mult din punct de vedere social-politic, decât financiar și economic. Cei dintăiu voiesc o dare mai justă, care să fie un sacrificiu egal pentru toți. Cei din urmă voiesc așa o dare, care să servească mai mult ca mijloc, prin care să se coreagă inegalitatea împărțirii avuțiilor și a venitului, decât ca mijloc prin care statul să-și procure resursele necesare. Astfel din resoane de echitate și sociale-politice se pretinde între altele, ca în locul dării proporționale să se introducă darea progresivă, ear darea indirectă să se încaseze sau cel puțin să se reformeze în favorul claselor mai scăpătate.

POSTA REDACȚIEI.

Amic, în V. Răspunsul îl vei fi citit în fruntea noutăților numărului de ieri: *nu trimitem adică ziarul de cât celor în regulă cu plata*. Am vestit despre aceasta pe toți, deja înainte cu o lună. Nu încapă deci nici o supărare. Ba mai ales dela prietenii pretindem să fie regulați la plată, dând astfel dovadă că țin să ne ajute de *facto* în îndeplinirea misiunii noastre grele. *Nu e vorba de neîncredere față de nimeni*, dar cine să țină socoteală de sute de nume, prietenii și cunoscuții care nu-și reînnoiesc abonamentul! Cine a plătit însă, i-s'a dat adresa la expediție și foaia d'acel i-se expediază regulat.

INSERTIUNI și RECLAME.

Mare economie de bani. — Magazin cu totul nou.
Telefon Nr. 536.

Răcomand cărbune cu flacăra bună care arde cenușă, 100 chgr. I. cărbuni (negri) de Körösvölgy 2 cor. 6. fil. 100 chgr. II. cărbuni (bruni) de Körösvölgy 2 cor. 4 fil. 100 chgr. I. cărbuni mărunți de Körösvölgy, pentru fabrici eventual pentru amestec pentru fauri 2 cor. 20 fil.

La 1000 chgr cu 20 fil. mai ieftin. La cumpărări cu vagonul prețuri speciale 100 chgr cărbune de stejar transportat în saci 4 Cor. 20 fil.

200 chgr. cărbune de stejar, în pachete, comersanților 5 Cor. 80 fil.

100 chgr. lemne de stejar, firezate, eventual tăiate transportate la casă 1 Cor. 80 fil. Transportat la locuința 50 chgr. în saci. Pentru transportare cer jumătate de zi. Magazinul de cărbuni Körösvölgyi.

Nrul telefonului 535.

Strada Halász Nr. 28

Nr. 104

6-25

Editor și redactor responsabil: Ioan Russu-Șiriu.

DESCHIDERE DE PRĂVĂLIE.

Avem onoare a atrage atenția binevoitoare a damelor din loc și provincie la

atelierul de modă pentru dame

ce-am deschis tocmai acum și am provăzut conform recerșințelor moderne, în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 7.

unde confecționăm, după fașon modern, **jachete, mantale de călătorit, haine pentru casă și stradă**, precum și tot felul de haine pentru **copii**, frumos și pe lângă prețuri foarte avantajoase.

Rugându-ne pentru sprijinul prea st. dame, semnăm cu deos. stimă

Kaiser Ferencz și soțul,
croitorii de dame.

1055 27—30

Telefon pentru comitat și oraș 471.

Pravalie nouă!

Următorul D-nei Véd. I. Sütő

E. URBAN

prăvălie și magazin de sticlă,
porțelan, lampe și
rame de tablouri.

67 17—

A R A D,

Piața Libertății (Szabadság tér 20).
Casa contelui Nádasdy, colțul străzii
Föray.

Pe lângă prețuri mderate se
sfilă de vânzare vase de porțelan,
pentru cafea, ceaiu; vase de la-
voir, obiecte de gală din majolika,
lampe de masă și pendante, tot
felul de obiecte de sticlă, obiecte de
cristal, colorate șel.

Petrol de cristal,
litru 20 cr. (40 fl.).

Pravalie noua!

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr. 387

BRAUN N. A.

deposit de culori.

Arad, piața Boros-Béni Nr. 10.

Mare deposit de *firnis, culori de
ulei fabricat propriu, culori pentru vâp-
sirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a.
toate de prima calitate.*

— Comande din provincă se
1034 87— *efectuiesc prompt și solid* —
— Pachetarea gratuit. —

Diplomă de argint 1885. Budapesta.

**Cel mai eftin isvor de cumpărare
din Arad.**

Juvaericale,

bucăți de aur și argint (frante)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețurile
cele mai scumpe, sau le schimbă cu
alte obiecte. 1005 109—

Deutsch Izidor,

clacernicar și juvaergiu

Arad, strada Templom.

— Telefon n-rul 488. —

Am onoare a aduce la cunoștința
onor. public de dame, că am intrat
ca pârtașe în atelierul de croitorie de
dame „Vuk Lukreția” atât de bine
cunoscut și apreciat în Arad.

Cu destinsă stimă:

51 10—10

Crolina Beck.

Prea stimatelor Doamne!

În urma experiențelor și a iscusu-
ței câștigate în primele ateliere de
croitorie din Viena și Budapesta firma
noastră este în plăcută poziție a putea
primi ori ce fel de lucrare în branșa
aceasta și precum pân'aci, așa și în
viitor să răspundă celor mai înaintate
exigențe.

Ne permitem totodată a încunoș-
tința onor. public, că în legătură cu
atelierul am deschis și un curs de
croitorie, unde croitorio se instruiază
după cel mai nou sistem.

Recomandându-ne din nou aten-
țiunii prea stimatelor Domne, suntem
cu distinsă stimă:

Vuk și Beck,

Piața Tököly, Nr. 7, etagiul II.

SEIDEL OTTO,

fabricant de căciuli,

ARAD, Andrassy-tér Nr. 9

(vis à-vis cu biserică).

Execut ori-ce fel de chipiu mi-
litar, postav finanțial pentru pompieri,
pentru preoți și civili, calitate bună,
preț moderat. 935 72—80

In atențiunea ziditorilor, a proprie-
tarilor de case și a chiriașilor!

978 41—50

Avem onoare a Vă atrage atenția asupra
atelierului nostru de
lacatusi și reparaturi
din ARAD, Boros Béni-tér Nr. 2,
unde executăm *lucrurile în fier de lipsă la
zidiri, gratis la morminți și vetre practice*
precum și tot felul de reparaturi de scial
acesta, pe lângă prețuri foarte favorabile
garanție deplină.

Cu toată stima:

VANCSÓ și LANG,

lăcătuși de artă și zidiro.

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mare.

SCHÄFFER JÓZSEF

compactior.

ARAD, Strada Tabajdy Károly.

Execută tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la cea
mai de lux. — Comandele din loc și pro-
vincă se efectuiesc prompt și punctual. —
Lucra bun și solid! Prețuri moderate!

Serviciu punctual! 1045 68—

„Nădlăcana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

NÁDLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000
coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu ac-
perire ipotecară, credite pe obligațiuni cu cavenți și impruma-
turi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după cari institutul plătește
contribuția erarială; ear deponenții primesc după bar... 5%
interese.

Direcțiunea.

Fabrică de motoare în Dresda

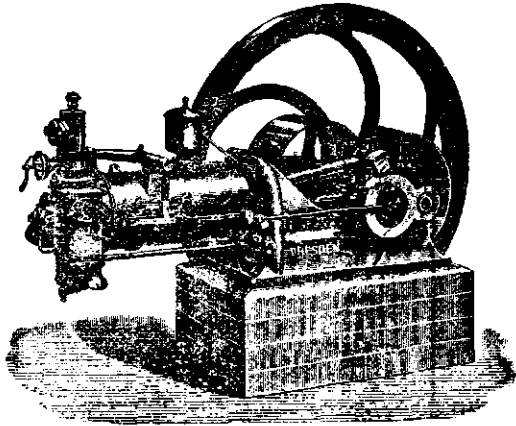
(mă înainte Hille) stabilimentul filie și atelier

GELLÉRT IGNÁCZ și COMP.

Telef. n. 12—91 BUDAPESTA, VI. Calea Teréz 41. Telefon 12—91

Recomandăm ca recunoscute de cele mai perfecte motoare de Dresda de benzin, locomobile și motoare p. producere de gaz de cărbuni (generator).

Manipularea cea mai
simplă
64 distincții.

Cel mai puțin motor.
8 decorații de stat.

8000 de mașini transportate în chipul cel mai culant.

Pentru mănare de mori, măcinare, camere de nutrețuri în economie de lăptărie, de tăiat lemne, ridicat de apă, trierare și pentru alte lucrări economice și industriale. Motoarele din Dresda sunt cele mai perfecte, la toate expozițiile din lume, acestea au dobândit cele dintâi premii.

— Condițiuni de plată favorabile! — — Garantare absolută! —

NOU! Atelier principal în Budapesta. **NOU!** 84 3—12

am arangest cu specialiști și masiniști din Dresda

„Mureșanul”

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noembrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acțiuni de fl. 100.

Acordă: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire ipototecară; credite pe obligațiuni cu cavenți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

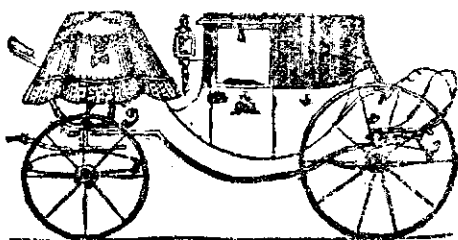
Primește: depuneri de bani spre fructificare, după cari institutul plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

Direcțiunea.

Nou atelier pentru fabricare de roți și trasuri!

Am onoarea a aduce la cunoștința on. public din loc și din provincă, că în
Arad, strada Kossuth n-rul 18
am deschis un

atelier pentru fabricare de roți și trasuri
corespunzătoare recentelor moderne.

Indeplinește în acest atelier toate lucrările și reparaturile corespunzătoare solid și prompt, pe lângă prețuri avantajoase. Provoacă-mă la faptul că numai în fabrica de mână I. am lucrat, sunt în poziția de a putea satisface pe deplin m. on. public, pentru al cărui sprijin mă rog.

Cu deos. stimă 1068 17—30

Kiss Odön, fabricant de roți și trasuri.

■ CROITOR ROMÂN. ■

În atenția publicului

bărbătesc.

Paltoane p. bărbați

potrivite anotimpurilor, pregătite din cele mai moderne stoffe indigene și străine, după croitură de șic pe

lângă prețuri avantajoase.

Rugându-mă pentru spriginul M. On. Public semnez cu deosebită stimă 91 18—25

NICOLAU IOSIF

croitor bărbătesc.

■ ARAD, Piața Tököly. ■
În localit. cafenelei de odinioară alui Huzó.

Am onoarea a aduce la cunoștința m. on. public, că 1009 26—50

am deschis

Un atelier de tapiserie și înfrumusețare.

Ani îndelungați am lucrat în ateliere de rangul întâi din Budapesta, Viena, Berlin, Brüssel și Paris, așa încât sunt în poziția plăcută de a putea corespunde tuturor exigențelor moderne.

Primește tot felul de lucrări de brânză asta dela cele mai simple până la cele mai elegante, pe lângă prețuri moderate.

Primește estin mobilarea de locuințe în loc și provincă. La mutări primește transportul mobilelor, precum și repararea și renovarea de mobile și mese de biliard, pe lângă prețuri estine.

Cu stimă

Reiner I. Gyula,
tapiser și împodobitor.

Industrie locală!

Serviciu escelent!

ALBRECHT ÁGOSTON

(mai înainte Cseh Katalin)

din luna Maiu 1903 în
ARAD,

Strada Salacz

(Casa Lócs).

Recomandă în atențiunea mult m. on. public marele său

magazin de mănuși pentru bărbați, dame și copii

fabricat propriu, brăne, legături de stomac, suspensorii, șarsafuri de piele, irigatore și pânze de gumă, precum toate câte se țin de brânza asta, pe lângă prețuri estine. — Asortiment uriaș 1068 42—50